

Priatelia
Zeme
SPZ

Výročná správa

za rok 2024

Priatel'ia Zeme – SPZ s'ú ob'cian'ske zdru'zenie, ktoré sa od roku 1996 zameriava na minimalizáciu zne'čisťovania životného prostredia odpadmi a toxickými látkami a ponúka pozitívne udržateľné riešenia v prospech budúcich generácií a iných foriem života.

Naše hlavné kampane v roku 2024:

- spolupráca so samosprávami na ceste k nulovému odpadu,
- boj proti škodlivým zámerom a falošným riešeniam v odpadovom hospodárstve,
- práca na systémových zmenách v legislatíve, tvorba koncepčných a strategických dokumentov, analýz,
- realizácia informačných kampaní a vzdelávania pre širokú a odbornú verejnosť.

Sme členmi:

- Friends of the Earth International (FoEI)
- Zero Waste Europe (ZWE)
- Break Free From Plastic (BFFP)
- Global alliance for incinerator alternatives (GAIA)
- POP's Elimination Network (IPEN)
- Health Care Without Harm (HCWH)
- Klimatickej koalície (KK)

Projekty, na ktorých sme pracovali

- **„Elevating Reuse in Cities (ERIC)“** – cieľom projektu siete Zero Waste Europe bolo podporiť 18 až 30 samospráv v rámci Európskej únie pri zavádzaní prevencie plastového odpadu na lokálnej úrovni prostredníctvom vytvárania plánov prevencie plastov a ich implementácie.
- **„Fork to farm“** – cieľom projektu siete Zero Waste Europe bolo vytvoriť vhodné podmienky na preukázateľné zníženie emisií metánu z odpadov v samosprávach poskytovaním odborných znalostí pri zavádzaní účinných miestnych modelov.
- **„Zamerané na plasty“** – cieľom projektu podporeného Global Greengrants Fund bolo pokračovať v našej práci na systémových zmenách v oblasti prevencie a redukcie plastového odpadu, podporiť aktívnu verejnosť v boji proti falošným riešeniam spracovania plastov a upozorniť širokú verejnosť na problém nadmerného používania plastov v každodennom živote a jeho negatívneho vplyvu na životné prostredie, zdravie ľudí a zvierat.

- **„V Partizánskom kompostujeme pre klímu“** – cieľom projektu podporeného Nadáciou Tipsport bolo spoločne s mestom Partizánske odkloniť čo najviac biologického odpadu od skládovania jeho samostatným zberom a zhodnotením v kompostárni mesta Partizánske. Vďaka aktívnej informačnej kampani bol zavedený zber kuchynského biologického odpadu v 2 mestských častiach so zástavbou rodinných domov a v ďalších bytových domoch mesta. Projekt prispel k zmene pohľadu jednotlivcov i spoločnosti na odpadové hospodárstvo smerom k Zero Waste a obehovému hospodárstvu.

V roku 2024 sme sa stali členmi 2 významných environmentálnych platforiem – Klimatickej koalície a Break Free From Plastic

Klimatická koalícia je platforma 18 environmentálnych organizácií na Slovensku. Jej cieľom je presadzovať ekologicky a ekonomicky udržateľné riešenia, ktoré sú citlivé pre prírodu a spravodlivé pre spoločnosť. Venuje sa ochrane klímy, zapájaniu verejnosti do klimatických politík a monitorovaniu záväzkov na lokálnej, národnej aj európskej úrovni.

Break Free From Plastic je globálne hnutie, ktoré združuje viac ako 13 000 organizácií a jednotlivcov z celého sveta. Usiluje sa dosiahnuť budúcnosť bez znečistenia plastmi a presadzuje systémové zmeny zabezpečujúce trvalé riešenia plastovej krízy v celom hodnotovom reťazci – od ťažby až po likvidáciu – so zameraním na prevenciu.

Naše aktivity v číslach

Mediálne aktivity

Pripravili sme **186 príspevkov na Facebook** a **12 článkov na webové stránky a pre médiá** na témy odpadov a znečisťovania životného prostredia:

- Vplyv kompostovania na zmenu klímy
- Množstvo zavádzajúcich informácií pri presadzovaní nových spaľovní sa zvyšuje
- Pokračujeme vo vyvracaní klamlivých tvrdení ministra Tarabu o spaľovniach odpadov
- Tématická stránka kampane 2 týždne bez odpadu
- Tématická stránka kampane Medzinárodný týždeň povedomia okomposte
- Slovensko – skládkovacia veľmoc? Alebo ako ani tisíckrát opakovaná lož sa nemusí stať pravdou!
- Prvé výsledky biomonitoringu v okolí cementárne v Turni nad Bodvou sú znepokojivé
- Tématická stránka kampane Júl bez plastov
- Energia z odpadu je príležitosťou pre Slovensko, avšak nie je to energia zo spaľovní komunálnych odpadov
- Na Slovensku ročne spaľujeme pol milióna ton odpadov zo zahraničia, pre náš odpad chceme budovať ďalšie spaľovne
- Rýchla móda - Znížme množstvo odpadov a znečistenie z módného priemyslu
- Bezmocnosť inšpekcie pri kontrole spaľovania odpadov v domácich piekchach

Spolupráca so samosprávami

Spolupracovali sme s **26 samosprávami** na zlepšovaní ich odpadového hospodárstva napr. na:

- zavádzaní množstvomého zberu (v 9 obciach),
- zavádzaní zberu kuchynských BRO (v 6 obciach),
- príprave všeobecne záväzných nariadení (v 6 obciach),
- analýzach odpadového hospodárstva (v 10 obciach),
- pri prevádzkovaní kompostární (v 2 obciach),
- informačných kampaniach pre verejnosť (v 14 obciach),
- analýzach zmesových odpadov a čistoty vytriedených kuchynských BRO (v 3 obciach).

Program Zero Waste Samosprávy

Do programu sa nám prihlásila 4. samospráva – Chocholná-Velčice.

V spolupráci so Zero Waste Europe sme vypracovali štúdiu „Zber kuchynského biologicky rozložiteľného odpadu z domácností v meste Partizánske“, ktorá doteraz vyšla v štyroch jazykoch.

V Partizánskom a Úľanoch nad Žitavou sme pomáhali zaviesť triedený zber kuchynských BRO v zástavbe rodinných domov.

V Chocholnej-Velčiciach sme pomohli zaviesť spravodlivejšie poplatky za komunálne odpady.

Vzdelávanie a edukácia

Zrealizovali sme **3 celoslovenské kampane**:

- **Dva týždne bez odpadu**: zapojených 40 škôl, samospráv a organizácií
- **Medzinárodný týždeň povedomia o komposte**: zapojených takmer 50 škôl, samospráv, organizácií a médií, do súťaže o najlepší poster zaslaných 40 prác
- **Európsky týždeň pre menej odpadu – Plytvanie jedlom nie je naša chuť**: zapojených takmer 80 škôl, samospráv, médií a organizácií

Školili sme, prednášali a diskutovali:

- Prednášali sme pre odbornú verejnosť na 31 workshopoch, webinároch, školeniach, exkurziách a konferenciách na témy spravodlivých poplatkov za komunálne odpady, znižovania množstva zmesových odpadov, triedeného zberu a kompostovania BRKO.
- Prednášali a diskutovali sme s verejnosťou na 15 stretnutiach, verejných zhromaždeniach a prednáškach v Partizánskom, Považskej Bystrici, Nitre, Vrábľoch, Trenčianskych Tepliciach, Raslaviciach, Malom Lapáši, Bratislave, Rimavskej Sobote a Prešove.
- V rámci kampaní „od domu k domu“ sme v Partizánskom a Úľanoch nad Žitavou osobne navštívili 1 621 domácností.
- Zrealizovali sme sériu 7 prednášok na témy o bezodpadovej domácnosti a fast fashion pre žiakov základnej školy v Bratislave.

Pomáhali sme pri zefektívňovaní odpadového hospodárstva v Žiline

Naša pomoc spočívala na vyškolení, koordinácii a odbornom dohľade nad 37 ľuďmi pôsobiacimi na 6 distribučných centrách. Ich úlohou bola komunikácia s verejnosťou, prihlasovanie domácností na množstvový zber a rozdávanie nástrojov zberu potrebných na triedenie odpadov od dverí k dverám v zástavbe rodinných domov v meste Žilina.

Pripravili sme nové informačné materiály

- 8 druhov informačných materiálov pre verejnosť k témam týkajúcich sa zberu kuchynských BRO, spaľovania odpadov v domácnostiach, nového systému zberu zmesových odpadov a miestnych poplatkov pre Partizánske, Úľany nad Žitavou, Vrbové, Habovku, Palárikovo a Vinicu.
- Pre projekt „Klimatické átrium Mateja Bela“, ktorý vznikol na UMB v BB, sme spracovali podklady na tému „Kompostovať môže každý, aj študent v meste“.

Centrum pomoci občanom

Pomáhali sme jednotlivcom a miestnym komunitám:

- Podali sme 47 podaní na štátne orgány či samosprávy.
- Pomohli sme zrealizovať opakovaný biomonitring v okolí cementárne v Turni nad Bodvou. Výsledky odhalili výrazné znečistenie pôdy, vody a potravín toxickými látkami, ako sú dioxíny, ťažké kovy a PFAS.
- Podarilo sa nám zastaviť 4 zámery pyrolýzy plastov (chemickej recyklácie). 2 zámery sme úplne zastavili a pri 2 zámeroch boli zrušené pôvodne súhlasné stanoviská MŽP SR, čím boli vrátené na nové prejednanie a konanie.
- Spolupracovali sme s občanmi, miestnymi občianskymi združeniami a iniciatívami a samosprávami na zastavení rizikových zámerov, ale aj lokálnych problémov napr. so spaľovaním odpadov v domácnostiach.hodnocovanie plastov v Prakovciach.

Riešili sme 20 rizikových zámerov:

- Žilina: „**Výroba konštrukčných dosák využitím ostatných odpadov**“ (výroba stavebných dosák z komunálneho odpadu)
- Senica: „**Úprava odpadov pred ich využitím vobehovom hospodárstve**“ (pyrolýza plastov)
- Košice: „**Zariadenie na zhodnocovanie odpadov, Veľkopriestorová koksárenská batéria č. 1 a Veľkopriestorová koksárenská batéria č. 3“ v DZ Koksovňa**“ v U. S. Steel Košice (pyrolýza plastov)
- Liptovský Mikuláš: „**Zhodnotenie odpadových plastov na chemickú surovinu a technické plyny**“ (chemická recyklácia plastov)
- Úbrež: „**Chicken Meals, s.r.o., Prevádzka Hydinárska farma Úbrež**“ (navýšenie kapacity chovu brojlerových kurčiat)
- Nováky: „**Zhodnotenie odpadových plastov na chemickú surovinu a technické plyny**“ (chemická recyklácia plastov)
- Gajary: „**Mobilná linka na zhodnocovanie odpadov**“
- Žilina: „**Ekologizácia teplárne Žilina – vybudovanie multipalivového kotla a ukončenie uhoľnej prevádzky**“ (zmena palivovej základne z uhlia na spoluspaľovanie tuhých alternatívnych palív výrobných zodpadov)
- Bratislava: „**Centrum energetického zhodnocovania odpadov**“ (výstavba spaľovne odpadov vSlovnafte)
- Štúrovo: „**Green park Štúrovo**“ (pyrolýza plastov)
- Alekšince: „**Úprava odpadov pre zabezpečenie cirkulárneho hospodárenia**“ (biodegradácia nebezpečných odpadov)
- Veľký Dvor: „**Zariadenie na biodegradáciu nebezpečných odpadov**“
- Dechtice „**Plán likvidácie lomu vjuhovýchodnej časti dobývacieho priestoru Dechtice – navýšenie objemu**“ (spätne zasypávanie stavebným odpadom)
- Šurany: „**Zariadenie na zhodnocovanie odpadových plastov na druhotnú surovinu**“ (pyrolýza plastov)
- Šurany: „**Šurany Industrial Park**“ (závod na výrobu batérií)
- Krušetnica: „**Zhodnotenie odpadových plastov na chemickú surovinu a technické plyny**“ (chemická recyklácia plastov)
- Pruské: „**Zariadenie na zhodnocovanie odpadov tepelnými procesmi**“ (pyrolýza plastov, textilu a kalov z úpravy priemyselných vôd)
- Košúty: „**Recyklačné a spracovateľské centrum Košúty**“ (zariadenie na zhodnocovanie biologicky rozložiteľných odpadov, zariadenie na úpravu a zneškodňovanie kvapalných odpadov, zariadenie na termochemickú recykláciu kalov a plastových obalových odpadov s obsahom nebezpečných látok a zariadenie na biodegradáciu nebezpečných odpadov)
- Levice: „**Zhodnotenie odpadových plastov na chemickú surovinu a technické plyny**“ (chemická recyklácia plastov)
- Markušovce: „**Apcyklácia plastových odpadov**“ (pyrolýza plastov)

Legislatívna práca

Aktívne sme sa zapojili do tvorby Stratégie odpadového hospodárstva Slovenskej republiky do 2035. Opakovane sme na MŽP SR podali 27 návrhov opatrení na zlepšenie odpadového hospodárstva. Naše návrhy sme aktívne obhajovali na 7 stretnutiach pracovných skupín zriadených MŽP SR, ale aj na rokovaníach so samosprávami a ďalšími významnými zúčastnenými stranami (aktivita stále pokračuje).

Aktívne sme sa zapojili do tvorby medzirezortnej kompostovacej vyhlášky. Zúčastnili sme sa na 4 stretnutiach pracovnej skupiny zriadenej MPRV SR, podávali návrhy a pripomienkovali vypracované materiály (aktivita stále pokračuje).

Formou pripomienkovania a konzultácie sme sa zapojili do tvorby eurofondovej výzvy v rámci Programu Slovensko – „Zavádzanie systému množstvého zberu ako nástroja na zníženie množstva produkovaného zmesového komunálneho odpadu (opatrenie 2.6.2)“.

Analýza výnosov a nákladov za rok 2024

Položka	Náklady v EUR
Personálne náklady	50 569
Režijné náklady	7 124
Dane a administratívne poplatky	0
Služby	329
Cestovné náklady	0
Náklady na podujatia	0
Náklady na publikácie a info materiály	455
Členské príspevky	454
Webové stránky	723
Materiálne vybavenie a technika	0
Vrátenie pôžičiek	0
Iné náklady	0
Náklady spolu	59 654 EUR

Položka	Výnosy v EUR
Grantové príjmy	38 113
Príjmy zo zakázok	9 843
Príjmy z 2 % daní	1 859
Dary, úroky, členské príspevky	1 320
Príjem z aktivít	7 884
Iné príjmy	0
Výnosy spolu	59 019 EUR

Pre ľudí | pre planétu | pre budúcnosť

Kolektív Priateľov Zeme – SPZ
v roku 2025 tvorili:
Ing. Monika Medovičová,
Mgr. Lenka Beznáková,
Mgr. Martina Krajňáková,
Mgr. Lucia Petijová,
Mgr. art. René Říha
(podpredseda organizácie)
a Branislav Moňok
(predseda organizácie).

www.priateliazeme.sk/spz

www.kompost.sk

www.nulaodpadu.sk

www.stopspalovniam.sk

www.zerowastecities.sk

Priatelia Zeme – SPZ
Adresa: Haluzice 761
913 07 Bošáca

Telefón: 00421 903 772 323
E-mail: spz@priateliazeme.sk

IČO: 35 529 261
DIČ: 2021396069
IBAN: SK49 3100 0000 0043 5005 4701

Aj v roku 2024 sme mohli presadzovať myšlienky zlepšujúce životné prostredie len vďaka podpore a obetavosti mnohých ľudí. Aj touto cestou ďakujeme za pomoc všetkým pracovníkom aj dobrovoľníkom za ich osobnú pomoc, ale aj mnohým ľuďom z radov širokej verejnosti za ich finančnú podporu. Taktiež ďakujeme za finančnú, informačnú a morálnu podporu Zero Waste Europe, Global Greengrants Fund a Nadácii Tipsport.

